

Kafli 24. Samfélagsgreinar.

Í þessum kafla er gerð grein fyrir menntagildi og megintilgangi samfélagsgreina. Tekið er mið af grunnþáttunum sex sem fjallað er um í 2. kafla, áhersluþáttum í námi sem fjallað er um í 6. kafla og lykilhæfni sem skilgreind er í kafla 9.4 og 18. Sett eru fram hæfniviðmið við lok 4., 7. og 10. bekkjar. Á grundvelli hæfniviðmiða eru kennsluaðferðir, námsefni og matsaðferðir valdar og skal gera grein fyrir þeim í skólanámskrá viðkomandi skóla. Í lok kaflans eru sett fram matsviðmið við lok 4., 7. og 10. bekkjar. Matsviðmiðum við lok 4. og 7. bekkjar er ætlað að vera leiðbeinandi fyrir skóla og eru þau einungis sett fram til að styðja við námsmat við lok yngsta stigs og miðstigs. Matsviðmið við lok 10. bekkjar er skólum skylt að nota við brautskráningu nemenda úr 10. bekk.

24.1 Menntagildi og megintilgangur samfélagsgreina.

Samfélagsgreinar fjalla um nemendurna sjálfa, sjálfsþekkingu og tengslamyndun og nemendurna sem hluta af samfélagi og menningu í víðu samhengi. Samfélagsgreinar eru grundvöllur þess að nemendur fái kennslu og þjálfun í sjálfsþekkingu, jafnrétti, mannréttindum, þeim reglum og gildum sem eiga við í lýðræðislegu samfélagi og hvaða áhrif og ábyrgð hver einstaklingur getur haft á eigið líf og samfélagið sem hann býr í. Samfélagsgreinar eru vettvangur náms um sögulega atburði, að skilja í hverju farsælt líf á jörðinni felst, að bregðast við áskorunum í umhverfinu og að efla skilning nemenda á réttlæti, frelsi, vináttu, virðingu og almennum mannréttindum.

Megintilgangur náms og kennslu samfélagsgreina felst í að þroska hæfni nemenda til að skilja sjálfan sig og aðra, að eiga innihaldsrík samskipti við aðra, skilja og skynja veruleikann, umhverfið, samfélagið, söguna og menninguna. Nemendum er ætlað að öðlast hæfni í að mynda og þróa ný tengsl með því að virkja þá til þátttöku í samfélaginu, tileinka sér þau gildi og reglur sem þar ríkjast og öðlast skilning á þeim hugmyndum og hugsjónum sem liggja til grundvallar viðhorfum okkar til umhverfis, auðlinda, menningar og sögu. Samfélagsgreinum er einnig ætlað að gera nemendum kleift að nálgast samfélagsleg og siðferðileg álitamál með ígrundun og samræðu þar sem afstaða þeirra mótast af rökum og virkri hlustun á ólík sjónarmið.

Við skipulagningu náms og kennslu í samfélagsgreinum skal unnið með öll hæfniviðmið á skólagöngu nemenda. Stuðla þarf að því að nemendur öðlist þá hæfni sem til er ætlast en hæfni felur í sér yfirsýn og getu til að hagnýta þekkingu og leikni sem aflað hefur verið.

Hæfniviðmiðum í samfélagsgreinum er skipt í nokkra flokka. Flokkarnir eru ekki einangraðir innan námsgreina eða námssviðs heldur hlutar af samofinni heild þar sem hver flokkur getur haft gagn af hinum, innan og á milli námsgreina og námssviða, sem gefur tækifæri til heildstæðrar verkefnavinnu og samþættingar.

Kennsla í samfélagsgreinum þarf að miða að því að nemendur öðlist jákvætt viðhorf til og þrói með sér trú á mikilvægi þess að rækta eigin sjálfsmynd, félagsfærni og borgaravitund. Nemendur láti sig málefni samfélagsins í fortíð, nútíð og framtíð varða og tileinki sér lýðræðisleg vinnubrögð, samræðu, rökræðu og hnattræna hugsun.

Nemendur þurfa að fá tækifæri til að fræðast um og taka á málefnum daglegs lífs, er snerta þá sjálfa og samfélagið, á upplýsandi og gagnrýninn hátt. Gera þarf nemendum kleift að nálgast samfélagsleg og siðferðileg álitamál með hjálp samtals og rökræðu. Kenna þarf nemendum að iðka lýðræðisleg vinnubrögð og stuðla að því að þeir skilji hugmyndir og hugsjónir sem liggja til grundvallar viðhorfum til umhverfis, auðlinda, menningar, sögu og mannréttinda.

Byggja þarf kennsluna upp með vinnubrögðum sem örva skapandi og gagnrýna hugsun, samræðu, rökræðu og skoðanaskipti. Með því móti öðlast nemendur hæfni til að takast á við mikilvæg samfélagsleg málefni úr fortíð, nútíð og framtíð.

24.2 Hæfniviðmið fyrir samfélagsgreinar.

Hæfniviðmið fyrir samfélagsgreinar eru sett fram í sex flokkum, þ.e. vinnulag samfélagsgreina sem á að vera gegnumgangandi í öllu námi og kennslu í námsgreininni, sjálfsmynd, siðferði og trú, borgaravitund, saga og jörðin okkar. Þó að hæfniviðmiðin séu flokkuð á þennan hátt er mikilvægt að líta á þau sem samfellda heild. Þegar sjónum er beint sérstaklega að einu hæfniviðmiði þarf að hafa í huga að nám er samfellt ferli og skapandi athöfn fremur en söfnun afmarkaðrar þekkingar og þjálfun í tiltekinni leikni.

Vinnulag samfélagsgreina.

Yfirheiti	Við lok 4. bekkjar getur nemandi:	Við lok 7. bekkjar getur nemandi:	Við lok 10. bekkjar getur nemandi:
Hugtök	rætt um samfélagið og notað valin hugtök í því samhengi,	útskýrt og notað mikilvæg hugtök samfélagsgreina,	útskýrt, rökrætt og beitt mikilvægum hugtökum samfélagsgreina,
Upplýsingalæsi	aflað sér upplýsinga um samfélagið úr völdum textum, hljóð- og myndefni og sagt frá efninu,	aflað sér upplýsinga um samfélagsleg málefni úr textum, hljóð- og myndefni, umorðað og nýtt til umfjöllunar,	aflað sér upplýsinga um samfélagsleg og alþjóðleg málefni úr heimildum á fjölbreyttu formi, túlkað og hagnýtt,
Skoðana-myndun	greint upplýsingar og ólíkar skoðanir úr völdum heimildum og myndað sér eigin skoðanir,	metið og brugðist við ólíkum skoðunum og upplýsingum úr heimildum á ólíku formi og myndað sér eigin skoðanir,	vegið og metið upplýsingar og skoðanir úr heimildum á margvíslegu formi, myndað sér eigin skoðanir og tekið upplýsta afstöðu til málefna,
Gagnrýnar umræður	spurt spurninga og tekið þátt í umræðu um valin samfélagsleg og siðferðileg málefni,	spurt opinna spurninga og tekið þátt í umræðu um ólík málefni af samfélagslegum og siðferðilegum toga,	spurt fjölbreyttra spurninga og tekið þátt í gagnrýninni umræðu um samfélagsleg og siðferðileg málefni frá mismunandi sjónarhornum,
Setja sig í spor annarra	sett sig í spor jafnaldra og fjölskyldumeðlima,	sett sig í spor fólks með ólíkan bakgrunn á völdum stöðum og tímum,	sett sig í spor fólks með ólíkan bakgrunn og viðhorf á ýmsum stöðum og tímum,
Miðlun	miðlað þekkingu sinni og skoðunum tengdum samfélaginu,	miðlað þekkingu, leikni og skoðunum á samfélagslegum mállefnum á fjölbreyttan hátt,	miðlað þekkingu, leikni og skoðunum á samfélagslegum og hnattrænum mállefnum á fjölbreyttan og skapandi hátt,
Lýðræðislegt samstarf	tekið þátt í samstarfi og sameiginlegum ákvörðunum í jafningjahópi og innan fjölskyldunnar.	tekið þátt í lýðræðislegu samstarfi og samræðu.	tekið ábyrgan þátt í lýðræðislegu samstarfi og samræðu.

Sjálfsmynd.

Yfirheiti	Við lok 4. bekkjar getur nemandi:	Við lok 7. bekkjar getur nemandi:	Við lok 10. bekkjar getur nemandi:
Félagsmótun	sagt frá sjálfum sér með hliðsjón af uppruna,	lýst sjálfum sér og tekið dæmi um þætti sem hafa	útskýrt hvernig sjálfsmynd mótast af

	búsetu, fjölskyldu, siðum og venjum,	áhrif á eigin sjálfsmynd, svo sem úr nærsamfélagi, umhverfi og menningu,	menningu, félagslegu umhverfi, aðstæðum og alþjóðlegum áhrifum,
Þarfir	áttað sig á mikilvægi næringar, hvíldar, svefns, hreyfingar og hreinlætis,	rætt um heilbrigða lífshætti og samskipti og ræktað mikilvægar þarfir,	gert sér grein fyrir þörfum sínum og fjallað um ábyrgð sína á eigin lífi, lífsháttum og heilbrigði,
Tilfinningar	áttað sig á og lýst ýmsum tilfinningum, svo sem gleði, tilhlökkun, sorg og reiði,	lýst margvíslegum tilfinningum og áttað sig á áhrifum þeirra á hugsun og hegðun,	þekkt margbreytileika eigin tilfinninga og bent á víxlverkun tilfinninga, hugsunar, hegðunar og samskipta,
Hugarfar	áttað sig á mikilvægi jákvæðra viðhorfa fyrir sjálfan sig,	lýst með dæmum mikilvægi jákvæðra lífsviðhorfa, hugarfars og seiglu fyrir eigin þroska,	rökstutt mikilvægi eigin jákvæðra lífsviðhorfa, hugarfar vaxtar og seiglu fyrir persónulega farsæld og þroska,
Sjálfsþekking	gert sér og öðrum grein fyrir hvar eigin styrkur og áhugi liggur,	gert grein fyrir eigin áhugasviðum, styrk og áskorunum og hvernig hægt er að vinna með þá þætti á uppbyggilegan hátt,	gert grein fyrir eigin áhugasviðum, styrk og áskorunum og myndað sér raunhæfa framtíðaráætlun á grunni þeirrar sjálfsþekkingar,
Virðing	sýnt sjálfum sér og öðrum virðingu og sagt frá því hvernig það er hægt,	sýnt virðingu fyrir sjálfum sér og öðrum, sett sér mörk í samskiptum og lýst því hvernig það er hægt,	borið virðingu fyrir sjálfum sér og öðrum, sett mörk í samskiptum og virt mörk annarra og útskýrt mikilvægi virðingar,
Staðalmyndir	fjallað um ólíka einstaklinga og hópa í skóla- og nærsamfélaginu,	lýst staðalmyndum og fordómum í samfélaginu og áhrifum þeirra og áttað sig á skaðsemi þeirra,	fjallað með gagnrýnum hætti um og greint staðalmyndir og fordóma, uppruna þeirra og afleiðingar,
Kynjafræði	bent á dæmi um fjölbreytni kynhlutverka og áhrif þeirra á sjálfsmyndina,	beitt hugtökunum kyn, kynhneigð og kynhlutverk og áttað sig á fjölbreytni hinseginleikans,	beitt hugtökum tengdum kynjafræði og útskýrt hvaða hlutverki þau gegna í kyngervi einstaklinga og sjálfsmynd,
Fjármál einstaklings	áttað sig á kostnaði við eigin neyslu og muninum á þörfum og löngunum.	gert grein fyrir útgjöldum vegna þarfa, langana og hegðunar einstaklinga og mikilvægi fyrirhyggju í fjármálum.	gert grein fyrir hvernig þarfir, langanir og hegðun móta fjárhagslega stöðu einstaklinga og tekið ábyrga afstöðu í eigin fjármálum og neyslu.

Siðferði og trú.

Yfirheiti	Við lok 4. bekkjar getur nemandi:	Við lok 7. bekkjar getur nemandi:	Við lok 10. bekkjar getur nemandi:
Virðing fyrir fjölbreytileika	áttað sig á að fólk býr við ólík fjölskylduform, hefur ólíkan bakgrunn og borið virðingu fyrir mismunandi lífs-viðhorfum og siðum,	dregið fram ólíkan bakgrunn fólks og virt mismunandi trú, lífsgildi, skoðanir og siði,	borið saman ólíkan bakgrunn og fjölbreytni fólks, fjallað um og virt mismunandi trú, lífsgildi, skoðanir og siði,
Trú og lífsviðhorf	velt fyrir sér nærtækum spurningum sem tengjast trú, lífsviðhorfi og breytni,	rætt viðfangsefni sem snerta trú, lífsviðhorf og siðferði og sett í samhengi við atburði daglegs lífs,	fengist við og greint viðfangsefni sem snerta trú, lífsviðhorf og siðferði og tengjast spurningum um merkingu og tilgang lífsins,
Trúarbrögð	sagt deili á nokkrum frásögnum, helstu hátíðum og siðum kristni og annarra trúarbragða, einkum í nærsamfélaginu,	gert grein fyrir völdum frásögnum, hefðum, hátíðum, siðum og táknum í kristni og nokkrum helstu trúarbrögðum heims,	túlkað frásagnir, hefðir, kenningar, hátíðir, siði og tákni kristni og annarra helstu trúarbragða heims,
Áhrif trúarbragða	áttað sig á að trúar- og lífsviðhorf fólks birtast í mismunandi viðhorfum, siðum og venjum.	borið saman valin trúarbrögð og lífsviðhorf og áhrif þeirra á líf fólks.	útskýrt gildi trúarbragða og lífsviðhorfa, borið saman og greint áhrif þeirra á líf einstaklinga, hópa, samfélaga og sögu.

Borgaravitund.

Yfirheiti	Við lok 4. bekkjar getur nemandi:	Við lok 7. bekkjar getur nemandi:	Við lok 10. bekkjar getur nemandi:
Reglur	sýnt þekkingu á reglum í samskiptum og útskýrt tilgang þeirra,	rætt reglur í samskiptum fólks og tilgang þeirra og tekið þátt í að setja sameiginlegar leikreglur með öðrum,	útskýrt hlutverk reglna í samskiptum fólks í fjölskyldu, vinahópi og þjóðfélaginu í heild og tekið þátt í að móta slíkar reglur,
Mannréttindi	rætt um réttindi sín og skyldur og þekki til Barnasáttmála Sameinuðu þjóðanna,	rætt stöðu sína sem þátttakandi í samfélaginu, réttindi og skyldur og mikilvægi mannréttinda og jafnréttis í samfélaginu og á heimsvísu og þekki vel til Barnasáttmála Sameinuðu þjóðanna,	þekkt almenn ákvæði um mannréttindi, uppruna þeirra og áhrif, hafi Barnasáttmála Sameinuðu þjóðanna að leiðarljósi og geti rökrætt gildi mannréttinda og jafnréttis á öllum sviðum samfélagsins og á heimsvísu,

Samfélagsgerð	áttað sig á að hver einstaklingur er hluti af stærra samfélagi,	fjallað um ólíkar samfélagsgerðir og hvernig þær tengjast lífi einstaklinga,	greint hvernig hugmyndafræði, þ.m.t. trúarbrögð og stjórnmál, móta samfélagsgerð og tengjast lífi einstaklinga,
Lýðræði	bent á dæmi um lýðræðislega þætti í skóla- og nær-samfélaginu,	lýst nokkrum einkennum lýðræðislegra samfélagsháttanna hér á landi,	útskýrt uppruna, einkenni og framkvæmd lýðræðis og skoðað hlutverk borgara á gagnrýnninn hátt í hnattrænu samhengi,
Stjórnkerfi	sagt frá nokkrum stofnunum samfélagsins,	gert grein fyrir hlutverki mikilvægra stofnana samfélagsins,	útskýrt þróun og uppbyggingu stjórnkerfisins og formleg tengsl Íslands og þátttöku í alþjóðasamfélaginu,
Velferðarsamfélag	áttað sig á mikilvægi samhjálpar í samfélaginu,	gert grein fyrir hugmyndum um samhjálp og velferð og framkvæmd þeirra í samfélaginu,	útskýrt og rökrætt hugmyndir um velferðarsamfélag,
Samneysla	þekkt dæmi um grunnþjónustu í samfélaginu,	áttað sig á hvernig og hvers vegna kostnaður við ýmsa grunnþjónustu er greiddur af sameiginlegum sjóðum samfélagsins,	skilið að skatta- og fjármálaumhverfi og lífsskjör í samfélagi eru breytileg og þekkt þætti sem hafa áhrif á þau í alþjóðlegu samhengi,
Slysavarnir	varast hættur á heimili sínu, í umferðinni og nærumhverfi,	séð gildi slysavarna og þekkt viðbrögð við slysum í heimahúsum, nærsamfélagi og náttúrunni,	bent á, fyrirbyggt og útskýrt rétt viðbrögð við ýmsum hættum í manngerðu umhverfi og náttúrunni,
Umferðarreglur	sagt frá umferðarreglum fyrir gangandi og hjólandi vegfarendur og farið eftir þeim,	gert grein fyrir umferðarreglum og helstu umferðarmerkjum og nýtt í daglegu lífi,	áttað sig á nauðsyn þess að sýna ábyrga hegðun í umferðinni vegna öryggis síns og annarra,
Geta til aðgerða	rætt um eigin athafnir og afleiðingar þeirra og tekið þátt í samfélagsmálum.	sett sig inn í málefni samfélagsins, áttað sig á möguleikum til áhrifa og sýnt það í verki með ábyrgum hætti.	ígrundað eigin getu til aðgerða og beitt sér á ábyrgan hátt fyrir málefnum sem stuðla að betra samfélagi.

Saga.

Yfirheiti	Við lok 4. bekkjar getur nemandi:	Við lok 7. bekkjar getur nemandi:	Við lok 10. bekkjar getur nemandi:
Sögulegar heimildir	áttað sig á að ólíkar heimildir segja ólíka sögu,	metið heimildir og ólík sjónarhorn í umfjöllun um sögu og samtíð,	gert sér grein fyrir hlutverki heimilda, sjónarhorna og gildismats í sögu og sameiginlegum minningum,
Fjölskyldan	áttað sig á mikilvægi fjölskyldunnar og fjölbreytni fjölskyldugerða í samfélagi manna,	gert sér grein fyrir fjölbreytileika fjölskyldna og margvíslegum hlutverkum innan þeirra á ólíkum tímum,	útskýrt og borið saman hlutverk, fjölbreytileika og þróun fjölskyldunnar á mismunandi tímum og menningarsvæðum,
Heimabyggð	uppgötvað og nefnt dæmi um einkenni og sögu heimabyggðar,	greint samhengi umhverfis, sögu, menningar og mannlífs í heimabyggð og tengsl við önnur landsvæði,	sýnt fram á skilning á íslensku samfélagi og útskýrt samhengi umhverfis, sögu, menningar, trúar, atvinnulífs og byggðapróunar,
Íslandssaga	nefnt dæmi um sögu og einkenni Íslands,	fjallað um einkenni og þróun íslensks samfélags,	útskýrt einkenni og stöðu Íslands í heiminum í ljósi legu landsins, sögu og menningu þjóðar,
Saga	sagt frá völdum persónum, atburðum og tímabilum í sögunni,	fjallað um og greint persónur, atburði, tímabil, tildrög og gang sögunnar,	sett í samhengi, sýnt fram á þekkingu og gagnrýna sýn á atburðum, tímabilum, tildrögum og gangi mannkynssögunnar,
Söguleg þróun	komið auga á þætti sem hafa haft áhrif á mannlífið í tímans rás, svo sem umhverfi og skipulag samfélaga,	áttað sig á að sagan hefur mótast af ýmsum þáttum, svo sem umhverfi, atferli, lífsviðhorfum, samfélagsskipulagi og atvinnu-háttum,	útskýrt og metið hvernig sagan hefur mótast af ýmsum þáttum, svo sem umhverfi, hugmyndafræði, þ.m.t. trúarbrögðum viljaverkum og tilviljunum,
Áhrif sögu á samtímann	fjallað um atburði í sögunni í tengslum við samtímann.	útskýrt með dæmum hvernig sögulegir atburðir hafa áhrif á samfélög og líf fólks í samtímanum.	sýnt fram á skilning á sögulegu og hugmyndafræðilegu samhengi atburða sem eiga sér stað í samtímanum á heimsvísu.

Jörðin okkar.

Yfirheiti	Við lok 4. bekkjar getur nemandi:	Við lok 7. bekkjar getur nemandi:	Við lok 10. bekkjar getur nemandi:
Kortalæsi	áttað sig á hlutverki og notagildi landakorta og ratað með hjálp einfaldra korta,	notað kort og gröf til að afla sér upplýsinga og vinna úr þeim og sett upp einföld kort,	greint, þekkt og fjallað um upplýsingar á kortum, gröfum og annars konar myndum og sett upp kort til að miðla fjölbreyttum upplýsingum,
Samfélög	nefnt dæmi um ólíkar aðstæður, menningu og líf fólks,	varpað ljósi á ólíkar aðstæður, menningu og líf fólks á jörðinni,	greint og borið saman ólíka menningarheima og samfélög, trúarbrögð, hefðir og siði, aðstæður og líf fólks,
Auðlindir	nefnt dæmi um hvernig maðurinn nýtir náttúruna til að lifa af,	skýrt hvernig notkun mannsins á auðlindum getur haft margvísleg áhrif á lífsgæði og lífbreytileika,	varpað ljósi á hvers vegna sjálfbær nýting auðlinda er mikilvæg fyrir samfélög og í hnattrænu samhengi,
Neyslu-samfélagið	lýst því hvernig matvæli og föt verða til og hvar þau enda,	lýst í grófum dráttum ferli daglegra neysluvara, uppruna þeirra, flutningi, sölu, nýtingu, förgun, endurvinnslu og kolefnisspori,	varpað ljósi á neyslusamfélag nútímans, ferli hráefna frá öflun til eyðingar og hugmyndum um mikilvægi hringrásarhagkerfis,
Áhrif mannsins	bent á dæmi um áhrif tækni og framkvæmda á mannlíf og umhverfi,	skýrt með dæmum áhrif tækni og mannlegra athafna á samfélag, loftslag og umhverfi,	útskýrt áhrif og afleiðingar mannlegra athafna og tækni á loftslag, náttúru og lífsskilyrði alls lífs á jörðinni,
Sjálfbær þróun	nefnt dæmi um hvernig athafnir okkar hafa afleiðingar til framtíðar,	fjallað um hvað sjálfbær þróun felur í sér,	sýnt fram á skilning á sjálfbærri þróun og þýðingu hennar fyrir umhverfi, samfélag og efnahagslíf og lífsskilyrði alls lífs á jörðinni,
Ábyrgð á náttúruvernd	gert sér grein fyrir mikilvægi sínu í umgengni um og vernd náttúrunnar.	skýrt með dæmum mikilvægi náttúruverndar og þess að allir leggi sitt af mörkum.	varpað ljósi á ábyrgð einstaklinga, fyrirtækja, stjórnvalda og alþjóða-samfélags á verndun náttúru og lífsgæða á jörðinni.

24.3 Matsviðmið fyrir samfélagsgreinar við lok 10., 7. og 4. bekkjar.

Matsviðmið eru sett fram fyrir allar námsgreinar og námssvið við lok 4., 7. og 10. bekkjar og eru þau lýsing á hversu vel nemandi hefur skilgreinda hæfni á valdi sínu. Skólum ber að setja matsviðmið fyrir námsgreinar og námssvið annarra árganga og gera grein fyrir þeim í skólanámskrá.

Matsviðmið eru birt á A–D matskvarða. A lýsir framúrskarandi hæfni, B lýsir góðri hæfni, C sæmilegri hæfni og D hæfni sem nær ekki viðmiðum sem lýst er í C. Gera má ráð fyrir að þorri nemenda nái þeirri hæfni sem tilgreind er í B, hæfni náð, þar sem þau eru byggð á hæfniviðmiðum árgangsins.

A fá þeir sem sýna framúrskarandi hæfni og C þeir sem ekki standast fyllilega þær kröfur sem gerðar eru í B viðmiðum. Ekki eru sett viðmið fyrir D en sá vitnisburður er notaður þegar nemandi uppfyllir ekki kröfur sem gerðar eru í C viðmiðum. Skóli gerir þá sérstaka grein fyrir hæfni viðkomandi nemanda.

A–D matskvarða og matsviðmið er skólum skylt að nota við brautskráningu nemenda úr 10. bekk.

A–D matskvarða og matsviðmiðum við lok 4. og 7. bekkjar er ætlað að vera leiðbeinandi fyrir skóla og eru einungis sett fram til að styðja við námsmat við lok yngsta stigs og miðstigs.

Matsviðmið hvers námstímabils skulu byggð á hæfniviðmiðum og þeim námsmarkmiðum sem unnið hefur verið að. Mestu skiptir að meta í lok námstímabils það sem til var ætlast samkvæmt matsviðmiðunum.

Matsniðurstöður þarf að byggja á traustum matsgögnum og fjölbreyttum námsmatsaðferðum til þess að nemendur, foreldrar og skóli fái sem gleggstar upplýsingar um stöðu þeirra.

10. bekkur.

A	Nemandi getur túlkað, metið og hagnýtt upplýsingar um samfélagsmálefni á margvíslegu formi. Myndað sér skoðanir og fært rök fyrir þeim. Útskýrt og beitt hugtökum samfélagsgreina af öryggi og á frumlegan, skipulegan og gagnrýninn hátt fjallað um málefni frá mismunandi sjónarhornum. Sýnt frumkvæði og tekið virkan, jákvæðan og ábyrgan þátt í gagnrýninni samræðu og lýðræðislegu samstarfi. Á sjálfstæðan og gagnrýninn hátt greint og fjallað um áhrif margvíslegra þátta á mótun sjálfsmyndar, hugarfars, samskipta og hegðunar. Útskýrt með sjálfstæðum hætti hlutverk siðferðis, trúar og lífsskoðana í lífi einstaklinga og greint með skipulögðum hætti ólíkar birtingarmyndir þessara þátta og áhrif í samfélögum. Rökrætt og greint á gagnrýninn hátt stöðu einstaklinga sem þátttakenda í samfélaginu, réttindi, skyldur og getu til aðgerða. Útskýrt gildi mannréttinda og lýðræðis. Fjallað á sjálfstæðan hátt um stjórnkerfið og áhrif þess á líf einstaklinga. Greint á gagnrýninn hátt sögulega viðburði nær og fjær og útskýrt orsakasamhengi og áhrif frá ólíkum sjónarhornum. Borið saman og greint á gagnrýninn hátt ólíka menningarheima út frá aðstæðum og lífi fólks og nýtt í því skyni margþættar upplýsingar á kortum. Útskýrt með sjálfstæðum og greinargóðum hætti áhrif mannkyns á jörðina og þýðingu sjálfbærrar þróunar fyrir umhverfi, samfélag og efnahagslíf.
B	Nemandi getur túlkað og hagnýtt upplýsingar um samfélagsmálefni á margvíslegu formi og myndað sér skoðanir. Útskýrt og beitt hugtökum samfélagsgreina og á skipulegan og fjölbreyttan hátt, fjallað um samfélagsleg og siðferðileg málefni frá mismunandi sjónarhornum. Tekið virkan og jákvæðan þátt í gagnrýninni samræðu og lýðræðislegu samstarfi. Á sjálfstæðan hátt greint og fjallað um áhrif margvíslegra þátta á mótun sjálfsmyndar, hugarfars, samskipta og hegðunar. Útskýrt hlutverk siðferðis, trúar og lífsskoðana á líf einstaklinga og greint ólíkar birtingarmyndir þessara þátta og áhrif í samfélögum. Rökrætt stöðu einstaklinga sem þátttakenda í samfélaginu, réttindi, skyldur og getu til aðgerða. Útskýrt gildi mannréttinda og lýðræðis. Fjallað um stjórnkerfið og áhrif þess á líf einstaklinga. Fjallað um sögulega viðburði nær og fjær, orsakasamhengi og áhrif þeirra frá ólíkum sjónarhornum. Borið saman ólíka menningarheima út frá aðstæðum og lífi fólks og nýtt í því skyni fjölbreyttar upplýsingar á kortum. Útskýrt áhrif mannkyns á jörðina og þýðingu sjálfbærrar þróunar fyrir umhverfi, samfélag og efnahagslíf.

C	<p>Nemandi getur að vissu marki hagnýtt upplýsingar um samfélagsmálefni og myndað sér skoðanir. Að einhverju leyti útskýrt mikilvæg hugtök samfélagsgreina og fjallað um samfélagsleg og siðferðileg málefni. Tekið þátt í samræðu og lýðræðislegu samstarfi.</p> <p>Fjallað um áhrif margvíslegra þátta á mótun sjálfsmyndar, hugarfars, samskipta og hegðunar. Fjallað um hlutverk siðferðis, trúar og lífsskoðana á líf einstaklinga og nefnt dæmi um birtingarmyndir þeirra og áhrif í samfélögum. Lýst stöðu einstaklinga sem þátttakenda í samfélaginu, réttindi, skyldur og getu til aðgerða. Fjallað að einhverju leyti um gildi mannréttinda og lýðræðis, uppbyggingu stjórnkerfisins og áhrif þess á líf einstaklinga. Fjallað að einhverju leyti um sögulega viðburði nær og fjær og áhrif þeirra. Fjallað um ólíka menningarheima út frá aðstæðum og lífi fólks og nýtt í því skyni upplýsingar á kortum. Fjallað um áhrif mannkyns á jörðina og þýðingu sjálfbærrar þróunar fyrir umhverfi, samfélag og efnahagslíf.</p>
---	--

7. bekkur.

A	<p>Nemandi getur hagnýtt og túlkað upplýsingar um samfélagsmálefni á margvíslegu formi. Á fjölbreyttan og skipulegan hátt fjallað um samfélagsleg málefni frá ólíkum sjónarhornum, myndað sér skoðanir og fært rök fyrir þeim. Tekið virkan, jákvæðan og ábyrgan þátt í samræðu og lýðræðislegu samstarfi. Útskýrt á sjálfstæðan hátt hvernig ólíkir þættir hafa áhrif á sjálfsmynd, hugarfar, samskipti og hegðun. Fjallað á sjálfstæðan hátt um viðfangsefni sem varða trúarbrögð, lífsviðhorf og siðferði í daglegu lífi sínu og annarra. Ígrundað stöðu sína sem þátttakandi í samfélaginu og rökrætt réttindi sín og skyldur. Fjallað á gagnrýninn hátt um lýðræði og stofnanir samfélagsins og áhrif þeirra á líf einstaklinga. Fjallað á greinargóðan hátt um sögulega viðburði og þróun samfélaga frá ólíkum sjónarhornum. Borið saman ólíkar aðstæður fólks á jörðinni, m.a. með því að afla sér með sjálfstæðum hætti upplýsinga úr kortum. Útskýrt hvernig daglegt líf mannsins hefur áhrif á umhverfi, samfélag og lífsgæði.</p>
B	<p>Nemandi getur hagnýtt upplýsingar um samfélagsleg málefni á margvíslegu formi. Fjallað um samfélagsleg málefni frá ólíkum sjónarhornum og myndað sér skoðanir. Tekið virkan og jákvæðan þátt í samræðu og lýðræðislegu samstarfi. Lýst því hvernig ólíkir þættir hafa áhrif á sjálfsmynd, hugarfar, samskipti og hegðun. Fjallað um viðfangsefni sem varða trúarbrögð, lífsviðhorf og siðferði í daglegu lífi sínu og annarra. Greint stöðu sína sem þátttakandi í samfélaginu og rætt um réttindi sín og skyldur. Fjallað um lýðræði og stofnanir samfélagsins og áhrif þeirra á líf einstaklinga. Fjallað um sögulega viðburði og þróun samfélaga frá völdum sjónarhornum. Sagt frá ólíkum aðstæðum fólks á jörðinni, m.a. með því að afla sér upplýsinga úr kortum. Tenget hvernig daglegt líf mannsins hefur áhrif á umhverfi, samfélag og lífsgæði.</p>
C	<p>Nemandi getur að vissu marki hagnýtt upplýsingar um samfélagsmálefni á margvíslegu formi. Að einhverju leyti fjallað um samfélagsleg málefni og myndað sér skoðanir. Tekið þátt í samræðu og lýðræðislegu samstarfi. Lýst nokkrum dæmum um hvernig ólíkir þættir hafa áhrif á sjálfsmynd, hugarfar, samskipti og hegðun. Fjallað að einhverju leyti um viðfangsefni sem varða trúarbrögð, lífsviðhorf og siðferði í daglegu lífi sínu og annarra. Fjallað um stöðu sína sem þátttakandi í samfélaginu og nefnt dæmi um réttindi sín og skyldur. Fjallað að einhverju leyti um lýðræði og stofnanir samfélagsins og áhrif þeirra á líf einstaklinga. Fjallað að einhverju leyti um sögulega viðburði og þróun samfélaga. Nefnt dæmi um ólíkar aðstæður fólks á jörðinni, m.a. með því að afla sér upplýsinga úr kortum. Sagt frá hvernig daglegt líf mannsins hefur áhrif á umhverfi, samfélag og lífsgæði.</p>

4. bekkur.

A	Nemandi getur aflað sér og hagnýtt upplýsingar um samfélagsleg málefni á margvíslegu formi og fjallað um þau frá ólíkum sjónarhornum og á fjölbreyttan hátt. Tekið virkan og jákvæðan þátt í samræðu og samstarfi. Sagt frá sjálfum sér og útskýrt mikilvægi heilbrigðs lífnis, jákvæðra viðhorfa, samskipta og hegðunar. Borið saman ólíkan bakgrunn, lífshætti og trú fólks. Fjallað á sjálfstæðan hátt um reglur í samskiptum, réttindi sín og skyldur. Útskýrt hlutverk helstu stofnana í nærsamfélagi sínu. Fjallað á skýran hátt um valdar persónur, atburði og tímabil og útskýrt breytingar sem orðið hafa í samfélaginu. Fjallað um mismunandi aðstæður fólks á jörðinni. Útskýrt hvernig athafnir okkar í dag geta haft áhrif á framtíðina.
B	Nemandi getur aflað sér upplýsinga um samfélagsleg málefni á margvíslegu formi og fjallað um þau á fjölbreyttan hátt. Tekið þátt í samræðu og samstarfi. Sagt frá sjálfum sér og fjallað um mikilvægi heilbrigðs lífnis, jákvæðra viðhorfa, samskipta og hegðunar. Fjallað um ólíkan bakgrunn, lífshætti og trú fólks. Fjallað um reglur í samskiptum, réttindi sín og skyldur. Þekkt helstu stofnanir í nærsamfélagi sínu. Fjallað um valdar persónur, atburði og tímabil og rætt breytingar sem orðið hafa í samfélaginu. Nefnt dæmi um mismunandi aðstæður fólks á jörðinni. Sagt frá hvernig athafnir okkar í dag geta haft áhrif á framtíðina.
C	Nemandi getur að vissu marki aflað sér upplýsinga og fjallað um samfélagsleg málefni. Að einhverju leyti tekið þátt í samræðu og samstarfi. Sagt frá sjálfum sér og nefnt dæmi um mikilvægi heilbrigðs lífnis, jákvæðra viðhorfa, samskipta og hegðunar. Nefnt dæmi um ólíkan bakgrunn, lífshætti og trú fólks. Nefnt dæmi um reglur í samskiptum, réttindi sín og skyldur. Þekkt að einhverju leyti helstu stofnanir í nærsamfélagi sínu. Nefnt dæmi um valdar persónur, atburði og tímabil og sagt frá breytingum sem orðið hafa í samfélaginu. Nefnt dæmi um aðstæður fólks á jörðinni. Nefnt dæmi um það hvernig athafnir okkar í dag geta haft áhrif á framtíðina.